

BỘ TIÊU CHÍ
VỀ HỆ THỐNG CÁC CHUẨN MỰC, GIÁ TRỊ VĂN HÓA SỐNG XANH,
LỐI SỐNG XANH GẮN VỚI CÁC GIÁ TRỊ VĂN HÓA TRUYỀN THỐNG
(Kèm theo Quyết định số /QĐ-BVHTTDL ngày tháng năm 2025
của Bộ trưởng Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch)

A. QUAN ĐIỂM, MỤC ĐÍCH VÀ Ý NGHĨA

I. QUAN ĐIỂM

- Văn hóa sống xanh là trách nhiệm bảo vệ môi trường và phát huy những giá trị truyền thống tốt đẹp của dân tộc về sự hòa hợp giữa con người và thiên nhiên, thể hiện tinh thần cộng đồng và lối sống tiết kiệm, giản dị.
- Xây dựng văn hóa sống xanh là trách nhiệm của cả hệ thống chính trị, toàn dân, cộng đồng doanh nghiệp và các tổ chức liên quan, được thúc đẩy bằng tinh thần đổi mới sáng tạo và khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc.
- Xây dựng các chuẩn mực, giá trị văn hóa sống xanh đặt việc bảo vệ môi trường ở vị trí quan trọng, không đánh đổi môi trường lấy tăng trưởng kinh tế, góp phần thực hiện mục tiêu phát triển bền vững đất nước.
- Lối sống xanh được xây dựng trên cơ sở kế thừa, phát huy những giá trị, tri thức bản địa, phong tục tập quán tốt đẹp của dân tộc về sự hòa hợp giữa con người và thiên nhiên, xem đây là nguồn lực nội sinh và động lực quan trọng cho sự phát triển.
- Mọi hoạt động xây dựng lối sống xanh đều hướng đến mục tiêu nâng cao chất lượng cuộc sống, sức khỏe và sự an toàn của người dân; xây dựng môi trường văn hóa lành mạnh, đảm bảo bình đẳng về cơ hội phát huy năng lực và thụ hưởng thành quả của sự phát triển.

II. MỤC ĐÍCH

- Xây dựng hệ thống tiêu chí cụ thể, khả thi, có tính định hướng để khuyến khích các cơ quan, tổ chức, doanh nghiệp áp dụng đầy đủ nội dung Bộ tiêu chí; tuyên truyền, phổ biến rộng rãi tới các tổ chức, cá nhân khác cùng tham gia xây dựng môi trường văn hóa lành mạnh gắn với tăng trưởng xanh.
- Thông qua việc khuyến khích áp dụng các tiêu chí, góp phần nâng cao nhận thức, ý thức trách nhiệm của các chủ thể và người dân, từ đó từng bước hình thành thói quen, hành vi ứng xử văn minh, lối sống có trách nhiệm với môi trường, văn hóa và xã hội.

3. Tạo ra cơ chế hiệu quả để các hoạt động bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa truyền thống, di sản văn hóa và phát triển du lịch được thực hiện một cách bền vững, giải quyết hài hòa mối quan hệ giữa bảo tồn và phát triển, giữa việc đáp ứng nhu cầu hiện tại mà không làm tổn hại đến tương lai.

4. Bộ tiêu chí là công cụ, thước đo để các cơ quan quản lý nhà nước đánh giá hiệu quả công tác tổ chức, quản lý hoạt động văn hóa, thể thao và du lịch tại địa phương, làm cơ sở cho việc khen thưởng, nhân rộng các mô hình tốt, cách làm hay.

III. Ý NGHĨA

1. Thực hiện các chuẩn mực văn hóa sống xanh sẽ góp phần quan trọng xây dựng môi trường văn hóa lành mạnh từ cơ sở, đẩy lùi các tập tục lạc hậu và các hành vi phản cảm, lệch chuẩn.

2. Thực hiện tốt văn hóa sống xanh tại các lễ hội, di sản văn hóa, di sản thiên nhiên sẽ góp phần xây dựng hình ảnh và thương hiệu điểm đến an toàn, văn minh, thân thiện, có trách nhiệm, qua đó thu hút du khách và các nhà đầu tư chất lượng cao.

3. Việc gắn kết lối sống xanh với các giá trị truyền thống là cách để khẳng định và quảng bá bản sắc văn hóa dân tộc, thể hiện đất nước Việt Nam phát triển năng động và luôn trân trọng, giữ gìn cội nguồn.

4. Việc áp dụng thành công hệ thống chuẩn mực này trong lĩnh vực văn hóa, thể thao và du lịch sẽ đóng góp trực tiếp vào việc thực hiện các mục tiêu của Chiến lược quốc gia về tăng trưởng xanh, hướng tới nền kinh tế xanh, trung hòa carbon và phát triển bền vững.

B. HỆ THỐNG CÁC CHUẨN MỰC

I. LĨNH VỰC LỄ HỘI

Chuẩn mực chung: Xây dựng môi trường văn hóa lễ hội văn minh, lành mạnh, an toàn, bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa truyền thống tốt đẹp của dân tộc, đồng thời giảm thiểu tác động tiêu cực đến môi trường, cảnh quan di tích và hệ sinh thái.

Các tiêu chí cụ thể:

1. Tiêu chí về quản lý và tổ chức

1.1. Lập kế hoạch bền vững

Ban Tổ chức lễ hội xây dựng kế hoạch, chương trình, kịch bản được phê duyệt, trong đó lồng ghép các yêu cầu về bảo vệ môi trường, tiết kiệm tài nguyên, bảo tồn giá trị văn hóa cốt lõi.

1.2. Tuân thủ quy định

Công tác quản lý nhà nước về lễ hội phải chặt chẽ, đúng quy định của pháp luật, đảm bảo các văn bản chỉ đạo được ban hành kịp thời.

1.3. Nâng cao năng lực

Tổ chức tập huấn, bồi dưỡng cho Ban Tổ chức, các đơn vị dịch vụ và cộng đồng về kiến thức thực hành lối sống xanh, ứng xử văn minh trong lễ hội.

1.4. Giám sát và đánh giá

Thường xuyên tổ chức thanh tra, kiểm tra trước, trong và sau lễ hội; sơ kết, tổng kết để đánh giá hiệu quả và rút kinh nghiệm.

2. Tiêu chí về bảo vệ môi trường và cảnh quan

2.1. Quản lý chất thải

- Thực hiện phân loại rác thải tại nguồn; trang bị đầy đủ hệ thống thu gom, chứa rác thải và xử lý theo quy định.

- Tuyên truyền, vận động người tham gia không xả rác bừa bãi, bỏ rác đúng nơi quy định.

- Hạn chế tối đa việc sử dụng đồ nhựa dùng một lần, khuyến khích sử dụng các vật liệu thân thiện với môi trường (lá cây, giấy, vật liệu tự phân hủy) trong đóng gói đồ lễ, thực phẩm.

2.2. Vệ sinh và an toàn

- Bố trí khu vệ sinh thuận tiện, sạch sẽ, phù hợp với di tích.

- Đảm bảo vệ sinh an toàn thực phẩm, các sản phẩm bày bán phải rõ nguồn gốc, xuất xứ.

2.3. Bảo vệ cảnh quan

- Các khu dịch vụ, hàng quán, bãi gửi xe được bố trí hợp lý, đảm bảo mỹ quan, không lấn chiếm khuôn viên di tích, lễ hội.

- Bảo vệ cây xanh, nguồn nước, không gian sinh thái tự nhiên gắn liền với di tích và địa điểm tổ chức lễ hội. Giải quyết hài hòa mối quan hệ giữa bảo tồn và phát triển.

3. Tiêu chí về bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa bền vững

3.1. Tôn trọng giá trị gốc

Các nghi lễ, hoạt động trong lễ hội phải bảo tồn, phục dựng được bản sắc văn hóa truyền thống, tránh lai căng, thương mại hóa quá mức.

3.2. Loại bỏ hủ tục

Bài trừ các hủ tục, tập quán lạc hậu, nghi lễ có tính bạo lực, các hành vi phản cảm trái với thuần phong mỹ tục của dân tộc.

3.3. Phát huy vai trò chủ thể

Phát huy vai trò của các nghệ nhân, cộng đồng trong việc thực hành, trao truyền và gìn giữ các giá trị văn hóa truyền thống.

3.4. Tổ chức hoạt động văn hóa lành mạnh

Các hoạt động văn hóa, văn nghệ, thể thao phải vui tươi, lành mạnh, phù hợp với phong tục, tập quán và không gian thiêng của lễ hội.

4. Tiêu chí về ứng xử văn hóa và lối sống xanh

4.1. Trang phục lịch sự

Người tham gia lễ hội mặc trang phục gọn gàng, lịch sự, phù hợp với không gian tôn nghiêm của di tích, lễ hội.

4.2. Ứng xử văn minh

Có thái độ ứng xử văn minh, lịch sự; không nói tục, xúc phạm tâm linh; không chen lấn, xô đẩy; giữ gìn trật tự, an ninh chung.

4.3. Thực hành tín ngưỡng đúng cách

- Thắp hương, hóa vàng mã đúng nơi quy định.

- Đặt tiền lễ, công đức đúng nơi quy định; không cài, đặt, ném, rải tiền bừa bãi.

4.4. Tiêu dùng có trách nhiệm

Mua bán, sử dụng các sản phẩm có nguồn gốc từ động vật theo quy định pháp luật hiện hành.

II. LĨNH VỰC DI SẢN VĂN HÓA

Chuẩn mực chung: Quản lý, bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hóa tuân thủ nguyên tắc bền vững, giữ gìn tối đa yếu tố gốc cấu thành di tích và tính toàn vẹn của cảnh quan văn hóa, gắn kết hài hòa giữa bảo tồn và phát triển kinh tế - xã hội, đặc biệt là du lịch xanh.

Các tiêu chí cụ thể:

1. Tiêu chí về quy hoạch, bảo quản và tu bổ

1.1. Lòng ghép yếu tố xanh trong quy hoạch

Quy hoạch bảo quản, tu bổ, phục hồi di tích có lòng ghép nội dung bảo vệ môi trường, ứng phó với biến đổi khí hậu, bảo vệ tài nguyên rừng, đa dạng sinh học và cảnh quan văn hóa của di tích.

1.2. Sử dụng vật liệu bền vững

Ưu tiên sử dụng vật liệu truyền thống, vật liệu tại chỗ, thân thiện với môi trường trong công tác bảo quản, tu bổ, phục hồi di tích, bảo đảm giữ gìn tối đa yếu tố gốc.

1.3. Áp dụng công nghệ sạch

Khuyến khích nghiên cứu, ứng dụng khoa học công nghệ tiên tiến, công nghệ sạch trong hoạt động bảo tồn, sô hóa và phát huy giá trị di sản.

1.4. Bảo vệ cảnh quan di tích

Việc xây dựng, sửa chữa trong khu vực di tích phải được kiểm soát chặt chẽ, không làm sai lệch giá trị, không phá vỡ cảnh quan văn hóa hay biến dạng địa hình; giữ gìn yếu tố gốc, môi trường và hệ sinh thái của di tích, bảo đảm hài hòa giữa bảo tồn và phát triển bền vững.

2. Tiêu chí về khai thác, phát huy giá trị gắn với lối sống xanh

2.1. Du lịch di sản bền vững

Tổ chức các hoạt động du lịch tại di sản tuân thủ các nguyên tắc của du lịch bền vững, hạn chế số lượng khách tham quan tại các khu vực nhạy cảm để giảm tác động tiêu cực.

2.2. Sản phẩm văn hóa xanh

Khuyến khích phát triển các sản phẩm, dịch vụ văn hóa, du lịch (đồ lưu niệm, ẩm thực, trải nghiệm) sử dụng nguyên liệu địa phương, thân thiện môi trường và đề cao giá trị thủ công truyền thống.

2.3. Giao thông xanh

Ưu tiên sử dụng các phương tiện giao thông không phát thải hoặc ít phát thải (xe điện, xe đạp, đi bộ) trong các khu vực lõi của di sản.

2.4. Chia sẻ lợi ích với cộng đồng

Các hoạt động phát huy giá trị di sản đảm bảo hài hòa lợi ích, tạo sinh kế bền vững cho cộng đồng địa phương, khuyến khích họ tham gia vào công tác bảo vệ di sản.

3. Tiêu chí về nâng cao nhận thức cộng đồng

3.1. Giáo dục di sản

Nghiên cứu, xây dựng các chương trình giáo dục, thuyết minh, diễn giải tại di sản, nhấn mạnh mối quan hệ mật thiết giữa di sản văn hóa và môi trường tự nhiên, lịch sử hình thành và các giá trị về sự chung sống hài hòa với thiên nhiên.

3.2. Phát huy vai trò cộng đồng

Tuyên truyền, nâng cao ý thức, trách nhiệm của cộng đồng địa phương trong việc giữ gìn vệ sinh môi trường, bảo vệ cảnh quan và ứng xử văn minh với du khách.

3.3. Xây dựng quy tắc ứng xử

Xây dựng và phổ biến rộng rãi các quy tắc ứng xử văn hóa, văn minh tại di tích, hướng dẫn du khách thực hành lối sống xanh khi tham quan (tiết kiệm điện, nước; không vứt rác; không làm tổn hại đến hiện vật và cảnh quan).

III. LĨNH VỰC DU LỊCH

Chuẩn mực chung: Phát triển du lịch bền vững, có trách nhiệm với môi trường và xã hội; khai thác hợp lý tài nguyên du lịch tự nhiên và văn hóa để vừa đáp ứng nhu cầu của du khách, vừa bảo tồn và phát huy các giá trị cho thế hệ tương lai.

Các tiêu chí cụ thể:

1. Tiêu chí về phát triển sản phẩm du lịch xanh

1.1. Ưu tiên các loại hình du lịch bền vững

Tập trung phát triển du lịch sinh thái, du lịch cộng đồng, du lịch nông nghiệp, du lịch văn hóa và các sản phẩm du lịch dựa vào thiên nhiên, tôn trọng văn hóa bản địa.

1.2. Hoạt động du lịch giảm thiểu tác động

Thiết kế các chương trình du lịch giảm thiểu phát thải carbon, hạn chế rác thải nhựa, khuyến khích các hoạt động thân thiện với môi trường.

1.3. Tôn trọng đa dạng sinh học và văn hóa

Các hoạt động du lịch không được xâm hại đến hệ sinh thái tự nhiên, các loài động thực vật hoang dã và phải tôn trọng, bảo vệ bản sắc văn hóa, phong tục tập quán của cộng đồng địa phương.

1.4. Nâng cao trải nghiệm giáo dục

Lồng ghép các nội dung giáo dục về bảo vệ môi trường, bảo tồn đa dạng sinh học, tìm hiểu văn hóa bản địa vào các chương trình du lịch để nâng cao nhận thức cho du khách.

Tạo hoạt động và khuyến khích du khách tham gia các hoạt động bảo vệ môi trường trong chuyến đi.

2. Tiêu chí đối với cơ sở kinh doanh du lịch (lữ hành, lưu trú, vận tải, dịch vụ khác)

2.1. Áp dụng tiêu chuẩn xanh

Khuyến khích các cơ sở lưu trú du lịch đăng ký và áp dụng các bộ tiêu chuẩn, nhãn hiệu xanh, thực hành tiết kiệm năng lượng, nước, quản lý chất thải hiệu quả.

2.2. Sử dụng tài nguyên bền vững

- Ưu tiên sử dụng năng lượng tái tạo (năng lượng mặt trời, gió).
- Giảm thiểu việc sử dụng hóa chất độc hại, xử lý nước thải đạt tiêu chuẩn trước khi xả ra môi trường.
- Ưu tiên sử dụng thực phẩm, sản phẩm địa phương để giảm dấu chân carbon từ vận chuyển và hỗ trợ kinh tế địa phương.

2.3. Trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp

- Tạo việc làm và điều kiện làm việc tốt cho lao động địa phương.
- Đóng góp vào các quỹ hoặc hoạt động bảo tồn tài nguyên, di sản và phát triển cộng đồng tại điểm đến.
- Công khai, minh bạch thông tin về các hoạt động bảo vệ môi trường và trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp.

3. Tiêu chí về hành vi, trách nhiệm của khách du lịch

3.1. Lựa chọn có ý thức

Ưu tiên lựa chọn các sản phẩm, dịch vụ du lịch của những công ty có cam kết và thực hành tốt về du lịch xanh và bền vững.

3.2. Tiêu dùng bền vững

- Hạn chế tối đa rác thải nhựa bằng cách mang theo chai nước, túi vải có thể tái sử dụng.

- Tiết kiệm điện, nước tại cơ sở lưu trú.

- Mua các sản phẩm thủ công, đặc sản địa phương để ủng hộ cộng đồng, tránh mua các sản phẩm làm từ động vật hoang dã nguy cấp.

3.3. Ứng xử văn minh, tôn trọng bản sắc

Tuân thủ pháp luật, nội quy tại điểm đến; tôn trọng phong tục, tập quán, tín ngưỡng và văn hóa của người dân bản địa; mặc trang phục phù hợp khi thăm các di tích, nơi thờ tự.

3.4. Lan tỏa lối sống xanh

Chia sẻ những trải nghiệm, kiến thức về du lịch xanh, truyền cảm hứng cho những người xung quanh cùng tham gia du lịch có trách nhiệm.

IV. TỔ CHỨC TRIỂN KHAI, THỰC HIỆN

1. Triển khai các nội dung theo chức năng, nhiệm vụ được giao

1.1. Cục Văn hóa cơ sở, Gia đình và Thư viện

- Hướng dẫn lồng ghép Bộ tiêu chí trong công tác quản lý, tổ chức lễ hội.

- Tổ chức kiểm tra, đánh giá việc thực hiện.

1.2. Cục Di sản văn hóa

Hướng dẫn lồng ghép Bộ tiêu chí trong công tác bảo tồn, tu bổ, phát huy giá trị di sản.

1.3. Cục Du lịch Quốc gia Việt Nam

Hướng dẫn các địa phương, doanh nghiệp lồng ghép Bộ tiêu chí trong xây dựng du lịch xanh, du lịch sinh thái.

1.4. Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch; Sở Văn hóa và Thể thao các tỉnh, thành phố

- Tham mưu Ủy ban nhân dân cấp tỉnh ban hành kế hoạch triển khai, hướng dẫn các xã, phường, đặc khu tổ chức thực hiện Bộ tiêu chí đảm bảo phù hợp với điều kiện, đặc điểm kinh tế, văn hóa - xã hội của địa phương.

- Tuyên truyền, phổ biến, hướng dẫn, vận động các tổ chức, cá nhân, cộng đồng trên địa bàn áp dụng, thực hành lối sống xanh, ứng xử văn minh với môi trường.

- Chịu trách nhiệm trực tiếp trong việc quản lý, xử lý các vi phạm liên quan đến hoạt động lễ hội, di sản và du lịch trên địa bàn.

1.5. Ban Tổ chức lễ hội, Ban Quản lý di tích, doanh nghiệp du lịch

Khuyến khích thực hiện Bộ tiêu chí đã được ban hành.

Chủ động xây dựng các mô hình sáng tạo, hiệu quả để phát triển bền vững.

1.6. Cộng đồng dân cư, người dân và du khách

Chủ động, tích cực tham gia, hưởng ứng và thực hành các tiêu chí văn hóa sống xanh trong mọi hoạt động, góp phần lan tỏa và tạo hiệu ứng tích cực trong xã hội.

2. Cơ chế phối hợp

Mọi hoạt động triển khai được thực hiện thông qua cơ chế phối hợp chặt chẽ, liên ngành để đảm bảo tính thống nhất và hiệu quả.

2.1. Cục Văn hóa cơ sở, Gia đình và Thư viện; Cục Di sản văn hóa, Cục Du lịch Quốc gia Việt Nam: hướng dẫn chuyên môn, nghiệp vụ cho Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch; Sở Văn hóa và Thể thao các tỉnh, thành phố.

2.2. Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch; Sở Văn hóa và Thể thao các tỉnh, thành phố chủ trì, phối hợp với các sở, ban, ngành liên quan tại địa phương kiểm tra, giám sát, xử lý vi phạm theo quy định pháp luật hiện hành và đảm bảo vệ sinh, an toàn thực phẩm, an ninh trật tự tại các khu vực lễ hội, di tích, điểm du lịch.

2.3. Các cơ quan quản lý và tổ chức lễ hội tại địa phương phối hợp chặt chẽ với cộng đồng dân cư trong việc tuyên truyền, vận động và phát huy vai trò chủ thể của cộng đồng trong bảo tồn di sản, tổ chức lễ hội và phát triển du lịch bền vững.

3. Cơ chế báo cáo, theo dõi thi hành

3.1. Cục Văn hóa cơ sở, Gia đình và Thư viện; Cục Di sản văn hóa, Cục Du lịch Quốc gia Việt Nam: tổ chức kiểm tra, đánh giá việc thực hiện các nội dung của Bộ tiêu chí theo lĩnh vực chuyên môn được giao; theo dõi, tổng hợp, đánh giá theo giai đoạn về kết quả triển khai các nội dung của Bộ tiêu chí trên phạm vi toàn quốc để báo cáo, tham mưu các giải pháp tiếp theo, công tác khen thưởng và nhân rộng các mô hình tốt, cách làm hay.

3.2. Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch; Sở Văn hóa và Thể thao các tỉnh, thành phố tổ chức kiểm tra thường xuyên trước, trong và sau lễ hội; trực tiếp quản lý, xử lý các vi phạm./.